

MOLINS DE SANG

Definició

El molí de sang és el molí que es mou per tracció animal amb la finalitat de moldre o capolar.

Notes històriques

Pel que fa a Mallorca, es desconeix si s'introduïren en època romana, però sabem que ja n'hi havia al final de la dominació islàmica, perquè al *Llibre del repartiment* ja apareixen alguns «molins de bèsties». Sembla que, els molins de sang fariners funcionaren fins a una època posterior a la supressió dels altres molins de vent i d'aigua, perquè, en temps d'escassetesa, la seva discreció els permetia moldre sense cridar l'atenció.

Una altra casta de molí de sang era el molí d'oli o també denominat trull, del qual es parla en l'apartat referent a les tafones.

Al capítol corresponent als molins de sang, Cañellas Serrano, seguint bàsicament l'obra de l'arxiduc Lluís Salvador *Die Balearen*, diu que a Mallorca també hi havia altres molins amb una estructura molt similar als fariners que servien per moldre altres substàncies com sal, xocolata, argila, pebre vermell, pasta per fer fideus, etc. També ens parla dels molins de llet d'ametlla, dels quals encara se'n conserven alguns a Santa Maria del Camí. El 1989 encara s'usava un molí de sang en qualque olleria de Pòrtol.

L'edifici i la maquinària

Els molins de sang a Mallorca bàsicament s'han utilitzat per moldre gra i fabricar farina, encara que també s'usaven per capolar altres substàncies com veurem a continuació. Estan estesos per tota l'illa, des de la serra de Tramuntana fins al llevant insular. Lligats a les possessions servien per l'autoconsum familiar. La simplicitat de la instal·lació i les reduïdes dimensions, fan que es trobin ubicats a qualsevol cambra de les cases, normalment adjacent a la tafona, si n'hi ha. El molí situat al mig de la dependència tant sols té un petit espai al seu voltant per on fa voltes l'animal (caminal), també és freqüent que en una de les parets de la cambra se situïn les menjadores dels animals.

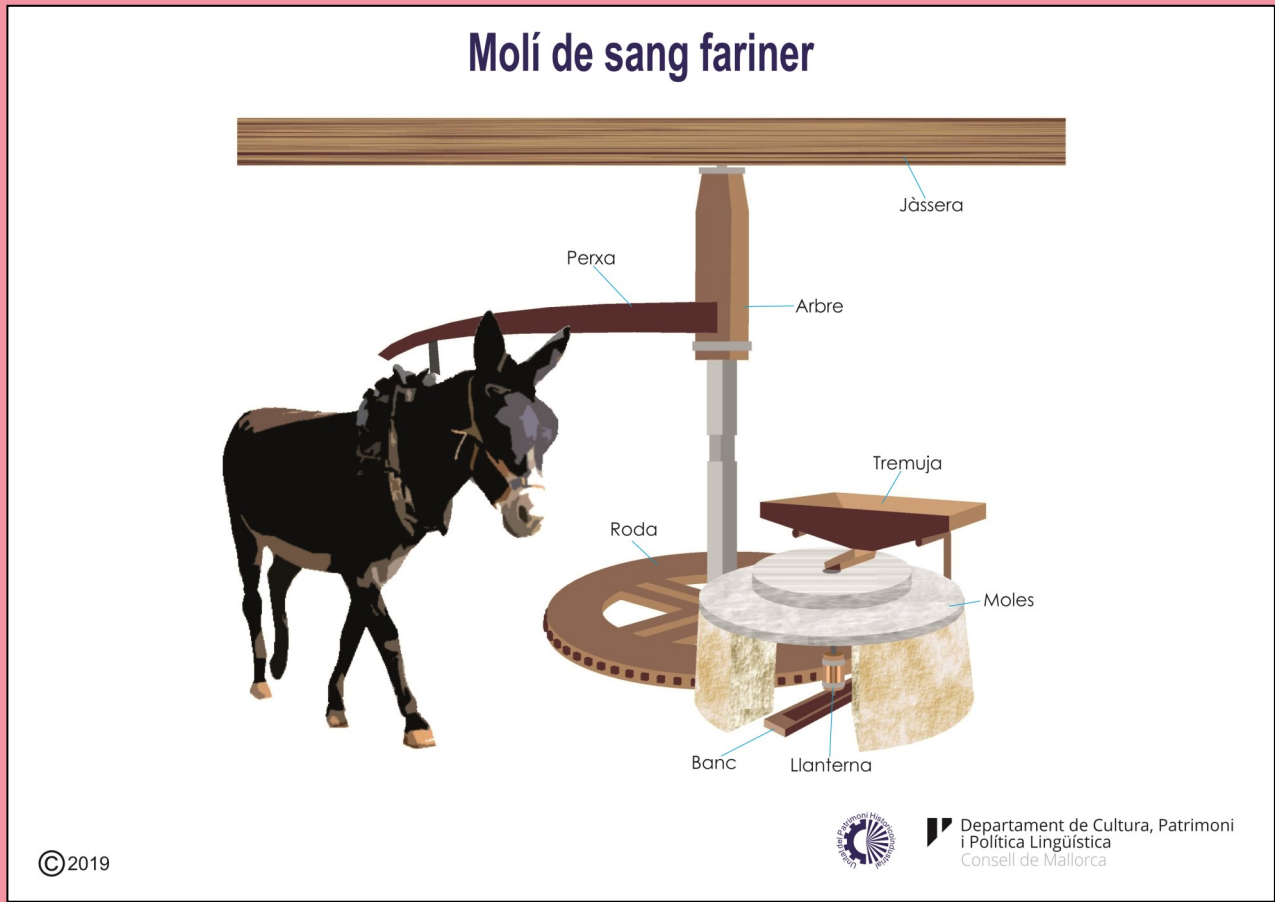
La captació de l'energia generada per l'animal és fàcil i directa: la bístia arrossega o empenya una barra horitzontal (**perxa**), que fa fer voltes a un eix vertical (**arbre**), a partir del qual el moviment es transmet a l'element que ha d'executar la feina, per exemple, a les moles en els molins fariners o al rutlló en el cas dels molins d'oli o trull.

MOLINS DE SANG

Molins de sang de Solleric (Alaró), Son Marc i Els Rafals (Pollença), i Son Gual (Inca)

MOLINS DE SANG

Distribució dels molins de sang

Pel que fa als molins de sang fariners, com ja s'ha explicat al llarg del text, les referències bibliogràfiques sobre els molins de sang, en general, són migrades. A més, la manca d'una documentació sistemàtica i la ubicació a l'interior dels habitatges fan molt difícil localitzar-los. Cañellas Serrano, a la seva obra, va fer una recopilació, encara que, com ell diu, parcial, a partir d'algunes dades locals.

- a) Miquel Bover, esmenta 32 molins de sang a Sóller.
- b) Vicenç Rosselló Verger diu que al segle XVIII a Lluçmajor funcionaven 120 d'aquestes màquines.
- c) Sebastià Rubí en situa 17 a Petra, i diu que n'hi havia 65 a Sant Joan al segle XVII.

MOLINS DE SANG

Referències bibliogràfiques

BOVER, Miquel [et al.] «Ses sínies a Sóller». *Guia de Sóller, núm. 1*. Sóller: Impremta Calatayud, 1981.

CAÑELLAS, Nicolau. *L'aigua, el vent, la sang: l'ús de les forces tradicionals a Mallorca*. Palma: Documenta Balear, 1993.

CARO BAROJA, Julio. *Tecnología popular española*. Madrid: Editorial Nacional, 1983.

ROSSELLÓ, Vicente M. *Mallorca. El Sur y Sureste*. Palma: Cambra de Comerç, Indústria i Navegació, 1964.

RUBÍ, SEBASTIÀ. *El mundo de nuestros molinos*. Petra: Apóstol y Civilizador, 1990.

©Unitat del Patrimoni historicoindustrial. Direcció insular de Patrimoni. Prohibit reproduir total i parcialment aquest contingut.